

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 23.01.2023

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Kick Boks Sporcularının Liderlik Yönelimi

İsmail Ozan ÜNLÜ¹, Seyhan HASIRCI²

¹Jandarma Genel Komutanlığı, Ankara/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-7063-7427>

²Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-4859-0479>

ORJINAL MAKALE

Özet

Bu araştırma, kick boks sporcularının kişilik özellikleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya, 2021-2022 yıllarında Kick Boks, branşında Türkiye şampiyonası düzeyinde mücadele eden, 145 kadın, 363 erkek olmak üzere toplam 508 sporcu katılmıştır. Katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu yanında, Friedman ve Rosenman (1974) tarafından geliştirilen, Aktaş (2001) Türkçeye uyarlanan A tipi ve B Tipi Kişilik Tipolojileri Envanteri ve Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilen liderlik yönelimi ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, yüzde, frekans, t testi, ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA Analizinde belirlenen farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespitinde tukey Testi, kişilik özellikleri ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Korelasyon analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak, kick boks sporcularının spora başlamasında beden eğitimi öğretmenin ve babanın etkili olduğu, rol model olan kişinin güçlü, lider ve anlayışlı kişilik özelliğinin yüksek değerlerde olduğu belirlenmiştir. Kick Boks sporcular A tipi kişilik özellikleri göstermektedir. Sporcuların cinsiyet Değişkenine göre liderlik alt boyutlarının tümünde istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Milli sporcuların liderlik puan ortalamalarının milli sporcu olmayan katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre 17 ve altı yaş katılımcıların kişilik puan ortalamaları diğer yaş guruplarına oranla düşük olduğu görülmüştür. Tecrübesi ve yaşı büyük olan bireylerin ortalamalarının yüksek olduğuna rastlanmıştır. Kick boks sporcularında liderlik ve kişilik özellikleri birbirleriyle pozitif ve anlamlı yönde ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Kick Boks, Liderlik, Kişilik

Leadership Order of Kick Boks Athletes

Abstract

This research examined the relationship between the personality traits and leadership orientations of kickboxing athletes. General screening model was used in the study. A total of 508 athletes, including 145 women and 363 men, participated in the survey, which competed at the kickboxing and Turkish championship level in 2021-2022. In addition to the personal information form prepared by the researcher, the participants were presented with the Inventory of Type A and Type B Personality Typologies developed by Friedman and Rosenman (1974) and adapted to Turkish in Aktaş (2001) and the leadership orientation scale developed by Dursun, Gunay, and Yenel (2019). Percentage, frequency, t-test, and ANOVA tests were used to evaluate the data. Tukey Test was used to determine which groups the difference determined in the ANOVA Analysis originated from; correlation analysis was used to determine the relationship between personality traits and gender roles. As a result, it was determined that the physical education teacher and the father were effective in kickboxing athletes' starting sports. The role model's strong leadership and understanding of personality traits were high. Kick Boxers show type A personality traits. It was concluded that the athletes differed statistically in all the leadership sub-dimensions according to the gender variable ($p < 0.05$). National athletes' average leadership scores have been observed to be higher than non-national athletes. According to the age variable, the average personality score of participants aged 17 and under was lower than that of other age groups. The average of individuals with older experience and age has been found to be high. Kickboxers' leadership and personality traits were positively and significantly related.

Keywords: *Kick Boks, Personality, Leadership*

Giriş

Spor, rakip ile mücadele sırasında rakibi yenmek ve bunun sonucunda da güç elde etmek gibi kişilerin bilinçaltında var olan duyguları tatmin etmeyi amaçlayan ve tatmin edici çerçeve içerisinde kuralları olan; kişiyi sosyalleştiren, bütünleştiren ve ruhi, fiziki rekabeti temel alan hareketlerin ve tutumların tamamıdır (Şahin, 2002).

Sporcuların liderlik ve kişilik özelliklerini belirlemek için yapılan çalışmaların önemi gün geçtikçe artmaktadır. Liderlik ve kişilik kavramları tüm alanlarda olduğu gibi spor yönetimi alanını da ilgilendiren konulardır. Spor yöneticileri takımlarının başarıları için çalışmaktadırlar. Bu başarıyı sağlayabilmek için takım bireylerinin sadece fiziksel yeteneklerinin yetmeyeceğini bunun yanında psikolojik faktörlerin de önemli olduğunu bilmektedirler. Liderlik ortak amaca ulaşmak üzere bir bireyin grup içerisinde yer alan diğer bireyleri etkileme süreci olarak tanımlanmaktadır (Northouse, 2016).

Günümüzde gelişen faktörlerle birlikte spor ve sporla alakalı araştırmalar ve incelemeler bilimsel olarak araştırma konusu olmaya başlamıştır. Sporla bağlantılı olarak müsabaka, rekabet ve rekabete dayalı alanlarda yapılan araştırmaların ortaya çıkartmış olduğu kişilik özelliklerinin yanında liderlik özellikleri ve liderliğin alt basamakları da incelenme konusu olmuştur. Özellikle grup çalışmalarında ve takım yönetimi altında görülen liderlik kavramı, spor branşlarında da kendisini göstermektedir. Takım içerisinde liderlik incelemeleri, olumlu ve olumsuz yönden takımı yönetme motivasyonu gibi durumlar spor yönetimi araştırmalarında incelenen bir durumdur. Bir gruba ya da takıma liderlik yapan kişinin özelliklerinin yanı sıra, grup ve takımın bir amaç doğrultusunda bir araya gelerek lider tarafından belirli birtakım lider özelliklerinin de yönlendirilmesiyle olan süreç şeklinde tanımlanmıştır (Northouse, 2016).

Liderliğin antrenör tarafından yapıldığı bir topluluğun içinde hem fiziksel hem de psikolojik olarak takım lider tarafından etkilenir ve bu doğrultuda liderin vasıfları çevresinde hareket edilir. Bu durumu inceleyen spor bilimi araştırmaları yapan spor psikologları, kişiliğin spor gelişinde ve ilerlemesinde bağlantı olduğunu saptamışlardır (Vanden, Auweele, Rzewnicki vd., 1993).

Müsabaka sırasında ya da bir rekabet anında sporcunun liderlik tutumları; örnek olma, cesaret verme ve zor anlarda nasıl tepkiler verileceği konusunda, takımı içerisinde olan sporculara yansır ve liderin tutumlarına göre takımın şekillenme durumu meydana gelebilir (White, 2006). Sporcunun başarılı olmasındaki en büyük faktörün motivasyon olduğunu düşündüğümüz zaman, sporcuya verilen motive edici destek, sporcunun başarısında büyük yer

kaplamaktadır. Özellikle bireysel sporlarda Müsabaka sırasında antrenör tarafından verilen sözlü motive oldukça olumlu bir durumdur (Conray, Kaye ve Coatsworth, (2006).

Kişilerin düşünceleri; davranışları, duyguları, var olan yetenekleri, algıları ve olaylara karşı tepkileri kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Kişilerde değişiklik gösteren bu tür özellikler, kişide olan karakteristiğe sebep olmuştur. Kişilik; farklı kişilere, aynı tutumda sergilenen durumların farklı bir şekilde tepkime yatmasını doğurur. Kişilik özelliğine göre verilen farklı tutumlar, kültürel ve çevresel olarak aynı yerde gelişen kişilerde bile farklılıklar saptanmıştır. Kişilik üzerine çalışmalar yapan uzmanların saptamaları doğrultusunda A ve B tipi kişilik örüntüleri ortaya çıkmıştır. A ve B tipi kişiliğin ikiye ayrılmasında öncü olan Meyer Friedman ve Rosenman'ın gözlemleri ile ilk çalışmalar yapılmıştır (Durna, 2010).

Bireylerin sahip oldukları özellikler doğrultusunda kişilik özellikleri, kişide görülür bir şekilde ortaya çıkar. Rekabetçi, hırslı, iddialı, neşeli, mutlu, hüzünlü, umursamaz, sakin vb. kişilik özellikleri; kişinin ne tarz yapıda olduğunu belirtir unsurlardandır. Bu tarz farklı tavırları sergileyen insanların kişiliğini inceleyen uzmanlar, farklı tanımlamalar ve görüş farklılığı ortaya koymuşlardır (Özsoy ve Yıldız, 2013).

Kişiliğin oluşumunda doğuştan gelen ya da bireyin hayatında daha sonraları konuşma, düşünme, tutum ve tavırlar, karşı koyma eğilimi gibi unsurların elde edilmesi ile kişilerin birbirinden farklılaştığını görürüz. Bu farklılaşma ile kişiler birbirinden ayrılır ve kendi kişisel özellikleri ile kişi tanımlanır (Güney, 2015). Çevre, sosyallik, toplum ve biyolojik açıdan alınan genler ile kişilik oluşur. Bu unsurlar bir ilerlemeli süreç içerisine bağlıdır (İnanç ve Yerlikaya, 2017).

Dövüş sporları yapan sporcuların kişilik özelliği ve liderlik özellikleri ile ilgili yurt dışında ve yurt içinde çok az çalışmaya rastlanmaktadır. Dövüş sporu yapan sporcularda kişilik ve liderlik özelliklerinin incelenmesi, ilgili literatüre katkı sağlayacağı; spor bilimleri alanında dövüş sporcularının incelendiği çalışmalarda yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada sporcuların kişilik özellikleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Biçimlendirmeyi bozmadan bu kısmı silip yerine kendi metninizi yazabilirsiniz. Bu bölümde, araştırmanızın yönteminden bahsediniz. Yöntemi ihtiyaç halinde kaynak kullanarak tanımlayınız. Tanım çerçevesinde izlediğiniz süreci adım adım yazınız. Metni iki

yana yazlı, Times New Roman, önce 0nk, sonra 8nk, 1,5 satır aralığı ayarlarında yazınız. “Paragraftan Sonra Boşluk Ekle” özelliğini açık hale getiriniz. Biçimlendirmeyi bozmadan bu kısmı silip yerine kendi metninizi yazabilirsiniz.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı kickboks sporcuların kişilik özellikleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Kick boks Federasyonu lisanslı mücadele eden 17 yaş üstü lisanslı, aktif sporcuların gönüllülük esasına dayalı, rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 145 kadın, 363 erkek toplam 508 sporcudan oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katkı sağlayan katılımcılara, araştırmacı tarafından hazırlanan çeşitli özellikleri belirlemek adına demografik bilgiler formunda; yaş, cinsiyet, milli sporcu durumu, eğitim durumu, sıklığı, gelir düzeyi, ailenin gelir düzeyi, spora başlamanıza neden olan kişi, büyüdüğünüz sosyal çevre, anne-baba eğitim düzeyi soruları olmak üzere 11 maddeden oluşan bilgi formu kullanılmıştır.

Katılımcıların liderlik yönelimlerinin tespit edilebilmesi için, Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilmiş olan “Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek “Politik Liderlik”, “İnsan Kaynaklı Liderlik”, “Karizmatik Liderlik” ve “Yapısal Liderlik” olmak üzere dört alt boyut toplam 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek formundaki maddeler “Tamamen Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” şeklinde 5’li likert tipinden oluşmaktadır. Çok yönlü liderlik ölçeği ile elde edilen verilerin iç güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile test edilmiştir. Politik liderlik alt boyutu için $\alpha = .820$, insan kaynaklı liderlik alt boyutu için $\alpha = .771$, karizmatik liderlik alt boyutu için $\alpha = .808$ ve yapısal liderlik alt boyutu için $\alpha = .815$ olarak tespit edilmiştir. Çok yönlü liderlik yönelimleri toplam puanı için ise $\alpha = .92$ olarak tespit edilmiştir.

Çalışmada A Tipi ve B Tipi Kişilik tiplerinin belirlenmesinde, 7 ifadeden oluşan 8’li likert tipi (8 dereceli) ve iki zıt kutuplu Bortner Derecelendirme Ölçeğinin kısa formu (1966) BRS (Bortner Rating Scale) (Luthans, 2011) kullanılmıştır. Kullanılan ölçek daha önce Aktaş (2001), Özsoy ve Yıldız (2013) tarafından kullanılmıştır. Ölçek sonucu elde edilen toplam puan

3 ile çarpılarak değerlendirme yapılmaktadır (en yüksek puan 168, en düşük puan 21'dir). Katılımcının puanı 100 'den fazla ise A Tipi kişilik, 100'den az ise katılımcının B Tipi kişilik olduğuna karar verilmektedir (Aktaş, 2001).

Verilerin Toplanması

Verilerin Analizi (İkinci Seviye Başlık, Bold, İtalik)

Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Çalışmada kategorik değişkenleri incelemek için frekans analizi yapılmıştır. Ölçeklerden elde edilen 47 puanların iki kategorili değişkenlerdeki farklılığını incelemek için Bağımsız Örneklem t-Testi, üç ya da daha çok kategorili değişkenlerdeki farklılığı incelemek için ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) kullanılmıştır.

Araştırmanın Etiği

Araştırmaya 2018-2019-2020 sezonu Türkiye Kıcboks Şampiyonasında yer alan toplam 508 sporcuya ulaşılmıştır. Kıcboks sporcularından uygulamayı gönüllü olarak kabul eden sporculara, araştırmanın bilimsel nitelik taşıdığı ve bu nedenle verecekleri bilgilerin doğru olmasının son derece önemli açıklandığıdır.

Bulgular

Bu bölümde ölçeklerin korelasyon sonuçları ve ölçekler ile demografik değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik analizler sunulmuştur. Elde edilen analiz sonuçlarına uygun olarak ölçekler ve katılımcılara dair veriler ve yorumlamalara yer verilmiştir.

Tablo 1

Çalışmaya Katılan Sporcuların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Kadın	145	28,5
	Erkek	363	71,5
	Toplam	508	100,0

Tablo 1'de görüldüğü üzere, araştırmaya 145'i kadın sporcu katılımcıların %28,5'ini, 363 erkek sporcu ise araştırmanın %71.5 ini oluşturmaktadır.

Tablo 2

Çalışmaya Katılan Sporcuların Spor Yaşlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Yaş	17 ve altı	22	4,3
	18-21	80	15,7
	22-25	173	34,1
	26-30	187	36,8
	31 ve üzeri	46	9,1
	Toplam	508	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan sporcuların %4,3 17 yaş ve altı, %15,7 18-21 yaş, %34,1 22-25 yaş, %36,8 26-30 yaş, %9,1 31 ve üzeri yaş aralığındadır.

Tablo 3

Çalışmaya Katılan Sporcuların Milli sporcu Olma durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Milli Sporcu	Evet	152	29,9
	Hayır	356	70,1
	Toplam	508	100,0

Tablo 3’de görüldüğü üzere,araştırmaya katılan sporcuların %29,9 milli sporcu, % 70,1 milli sporcu olmadığı görülmektedir.

Tablo 4

Çalışmaya Katılan Sporcuların Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Eğitim Durumu	Lise ve altı	99	19,5
	Ön lisans	62	12,2
	Lisans	317	62,4
	Lisansüstü	30	5,9
	Toplam	508	100,0

Tablo 4’de görüldüğü üzere,çalışmaya katılan sporcuların eğitim durumu dağılımları lise ve altı %19,5,Ön lisans %12,2 Lisans %62,4 Lisansüstü ise %5,9 olduğu görülmektedir

Tablo 5

Çalışmaya Katılan Sporcuların Gelir DurumuDeğişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Gelir Durumu	Dar gelirli	146	28,7
	Orta Düzey	340	66,9
	Yüksek Gelir	22	4,3
	Toplam	508	100,0

Tablo 5’de görüldüğü üzere sporcuların gelir durumu değişkenine ilişkin dağılımları, dar gelirli %28,7, orta düzeyde %66,9, yüksek gelir ise %4,3 olduğu saptanmıştır.

Tablo 6

Çalışmaya Katılan Sporcuların Aile Gelir Düzeyi Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
AİLE GELİR DÜZEYİ	Dar gelirli	124	24,4
	Orta Düzey	373	73,4
	Yüksek Gelir	11	2,2
Toplam		508	100,0

Tablo 6’da görüldüğü üzere, sporcuların aile gelir düzeyleri dağılımları ise, dar gelirli %24,4, orta düzeyde %73,4, yüksek gelir ise %2,2 olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Çalışmaya Katılan Sporcuların Spora Başlamasına Neden Olan Kişilere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Spora Başlamasına Neden Olan Kişi	Anne	50	9,8
	Baba	126	24,8
	Beden Eğitimi Öğretmeni	148	29,1
	Arkadaş	38	7,5
	Toplam	508	100,0

Tablo 7’de görüldüğü üzere, sporcuların spora başlamasına sağlayan kişi olarak en yüksek %29,1 ile beden eğitimi öğretmeni olduğu görülmektedir. Sırasıyla %24,8 ile baba, %9,8 ile anne, % 7,5 ile arkadaş olduğu saptanmıştır.

Tablo 8

Çalışmaya Katılan Sporcuların Büyüdüğü Sosyal Çevre Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Büyüdüğü Sosyal Çevre	Köy	52	10,2
	İlçe	132	26,0
	İl	324	63,8
	Toplam	508	100,0

Tablo 8’de görüldüğü üzere, çalışmaya katılan sporcuların büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre sırasıyla, il %63,8, ilçe %26, köy ise %10,2 ile dağılım göstermektedir.

Tablo 9

Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne ve Baba Eğitim Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Anne	İlkokul	249	49,0
	Ortaokul	111	21,9
	Lise	112	22,0
	Üniversite	36	7,1
	Toplam	508	100,0
Baba	İlkokul	152	29,9
	Ortaokul	116	22,8
	Lise	139	27,4
	Üniversite	101	19,9
	Toplam	508	100,0

Tablo 9’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan sporcuların anne eğitim düzeyi, %49’u ilkökul, %21,9’u ortaokul, %22’si üniversite; baba eğitim düzeyi, %29,9’u ilkökul, %22,8’i ortaokul, %27,4’ü lise, %19,9’u üniversitedir. Sporcuların, anne ve baba eğitim düzeyinin üniversite düzeyinde düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Çalışmaya Katılan Sporcuların Sıklet Dağılımı Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Sıklet Dağılımı	Hafif Sıklet	110	21,7
	Orta Sıklet	137	27,0
	Ağır Sıklet	261	51,4
	Toplam	508	100,0

Tablo 10’da görüldüğü üzere sporcuların sıklet dağılımları sırasıyla, % 51,4 ağır sıklet, %27 orta sıklet, %21,7 hafif sıklet olduğu görülmektedir.

Tablo 11

Çalışmaya Katılan Sporcuların Kişilik Tipleri Dağılımı Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Kişilik Tipleri	B tipi kişilik	69	13,6
	A tipi kişilik	439	86,4
	Toplam	508	100,0

Tablo 11’de görüldüğü üzere Sporcuların Kişilik Tipleri Dağılımı, %86,4 ile A tipi kişilik, %13,6 ile b tipi kişilik olduğu görülmektedir.

Tablo 12

Çalışmaya Katılan Sporcuların Cinsiyet Değişkenine göre T Testi Sonuçları

Tablo 12. Çalışmaya Katılan Sporcuların Cinsiyet Değişkenine göre T Testi Sonuçları

	CİNSİYET	N	Ortalama	sd	t	p
Kişilik Tipleri	Kadın	145	1,9103	,28668	1,923	,055
	Erkek	363	1,8457	,36171		
Politik liderlik	Kadın	145	18,6966	5,80747	2,631	,009
	Erkek	363	17,0138	6,76866		
İnsan kaynaklı liderlik	Kadın	145	19,7448	6,09050	2,873	,004
	Erkek	363	17,7548	7,39889		
Karizmatik liderlik	Kadın	145	18,6138	5,79893	2,147	,032
	Erkek	363	17,1928	7,07585		
Yapısal liderlik	Kadın	145	15,7310	4,85091	2,406	,016
	Erkek	363	14,3691	6,08606		

Tablo 12’de görüldüğü üzere, kişilik tipleri boyutunda cinsiyet değişkenine göre ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Politik liderlik, İnsan kaynaklı liderlik, Karizmatik liderlik, ve Yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$).

Tablo 13

Çalışmaya Katılan Sporcuların Milli Sporcu Değişkenine göre T Testi Sonuçları

Tablo 13. Çalışmaya Katılan Sporcuların Milli Sporcu Değişkenine göre T Testi Sonuçları

	Milli Sporcu	N	Mean	Std. Deviation	t	p
Kategorize edilmiş kişilik puanları	Evet	152	1,8684	,33915	,182	,855
	Hayır	356	1,8624	,34501		
Politikliderlik	Evet	152	18,8026	6,05060	2,966	,003
	Hayır	356	16,9354	6,67885		
İnsankaynaklıliderlik	Evet	152	19,5329	6,52648	2,523	,012
	Hayır	356	17,8062	7,28100		
Karizmatikliderlik	Evet	152	18,7763	6,09766	2,580	,010
	Hayır	356	17,0955	6,97294		
Yapısalliderlik	Evet	152	15,6382	5,19494	2,249	,025
	Hayır	356	14,3820	5,99202		

Tablo 13’de görüldüğü üzere, milli sporcu olma değişkenine göre katılımcıların kişilik tiplerine göre istatistiksel olarak farklılık görülmemiştir. Milli sporcu olma değişkenine göre politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Milli sporcuların puan ortalamalarının milli sporcu olmayan katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 14

Çalışmaya Katılan Sporcuların Yaş Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

ANOVA

		Karelerin Toplamı	df	Karelerin ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
kategorize edilmiş kişilik puanları	Gruplar Arası	1,666	4	,416	3,614	,006	1-2
	Gruplar içi	57,962	503	,115			1-3
	Toplam	59,628	507				1-4
Politikliderlik	Gruplar Arası	169,741	4	42,435	,990	,413	
	Gruplar içi	21565,242	503	42,873			
	Toplam	21734,982	507				
İnsankaynaklıliderlik	Gruplar Arası	205,080	4	51,270	1,017	,398	
	Gruplar içi	25363,975	503	50,425			
	Toplam	25569,055	507				
Karizmatikliderlik	Gruplar Arası	325,366	4	81,341	1,791	,129	
	Gruplar içi	22850,713	503	45,429			
	Toplam	23176,079	507				
Yapısalliderlik	Gruplar Arası	206,501	4	51,625	1,547	,187	
	Gruplar içi	16782,718	503	33,365			
	Toplam	16989,219	507				

Tablo 14’de görüldüğü üzere, yaş değişkenine göre kişilik tipleri altboyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 17 ve altı yaş katılımcıların kişilik puan ortalamaları diğer yaş guruplarına oranla düşük olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 15

Çalışmaya Katılan Sporcuların Siklet Değişkenine Göre Anavo Testi Sonuçları

ANOVA

		Karelerin Toplamı	df	Karelerin ortalaması	F	p
kategorize edilmiş kişilik puanları	Gruplar Arası	,014	2	,007	,058	,944
	Gruplar içi	59,614	505	,118		
	Toplam	59,628	507			
Politikliderlik	Gruplar Arası	103,044	2	51,522	1,203	,301
	Gruplar içi	21631,939	505	42,836		
	Toplam	21734,982	507			
İnsankaynaklıliderlik	Gruplar Arası	215,176	2	107,588	2,143	,118
	Gruplar içi	25353,879	505	50,206		
	Toplam	25569,055	507			
Karizmatikliderlik	Gruplar Arası	69,791	2	34,895	,763	,467
	Gruplar içi	23106,288	505	45,755		
	Toplam	23176,079	507			
Yapısalliderlik	Gruplar Arası	58,018	2	29,009	,865	,422
	Gruplar içi	16931,201	505	33,527		
	Toplam	16989,219	507			

Tablo 15’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılım sağlayan sporcuların sıklıklarının kişilik tipleri ve liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 16

Çalışmaya Katılan Sporcuların Değişkenler Arasında Korelasyon Tablosu

		YAŞ	SİKLE T	Kişilik puanları	Politik liderlik	İnsankayna kliderlik	Karizmat ikliderlik	Yapısallid erlik
Kategorize Edilmiş Sıklık	r	,087*						
	p	,049						
	N	508						
kategorize edilmiş kişilik puanları	r	,018	,011					
	p	,688	,808					
	N	508	508					
Politik liderlik	r	,073	-,066	,087*				
	p	,099	,138	,050				
	N	508	508	508				
İnsankaynaklı liderlik	r	,050	-,090*	,100*	,924**			
	p	,264	,042	,024	,000			
	N	508	508	508	508			
Karizmatik liderlik	r	,078	-,053	,095*	,934**	,938**		
	p	,080	,231	,033	,000	,000		
	N	508	508	508	508	508		
Yapısalliderlik	r	,069	-,058	,100*	,924**	,964**	,935**	
	p	,120	,189	,025	,000	,000	,000	
	N	508	508	508	508	508	508	
Ailenin Gelir Düzeyi Nedir?	r	,049	-,039	-,054	,064	,047	,069	,063
	p	,267	,378	,227	,150	,286	,119	,154
	N	508	508	508	508	508	508	508

Tablo 16 incelendiğinde, kişilik tipleri ile liderlik yönelimi alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yani katılımcılardan A tipi kişilik özellikleri taşıyan sporcuların politik, insan kaynaklı, karizmatik ve yapısal liderlik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Bu araştırmada kick boks sporcularının bazı demografik özelliklerinin, kişilik özellikleri ve liderlik yönelimlerinin belirlenmesi, kişilik ve liderlik kavramlarının birbirleriyle olan ilişkilerin ortaya konmasına yönelik ölçek verileri ele alınmaktadır. İncelediğimiz çalışmada; Araştırmaya katılan kadın sporcu katılımcıların %28,5’ini, 363 erkek sporcu ise araştırmanın %71,5 ini oluşturmaktadır (tablo 2). Araştırmaya katılan sporcuların %4,3 17 yaş ve altı, %15,7 18-21 yaş, %34,1 22-25 yaş, %36,8 26-30 yaş, %9,1 31 ve üzeri yaş aralığındadır (tablo 3). Araştırmaya katılan sporcuların %29,9 milli sporcu, % 70,1 milli sporcu olmadığı

görülmektedir(tablo 4).çalışmaya katılan sporcuların eğitim durumu dağılımları lise ve altı %19,5, Ön lisans %12,2 Lisans %62,4 Lisansüstü ise %5,9 olduğu görülmektedir(tablo 5).Sporcuların gelir durumu değişkenine ilişkin dağılımları, dar gelirli %28,7, orta düzeyde %66,9, yüksek gelir ise %4,3 olduğu saptanmıştır (tablo 6).sporcuların aile gelir düzeyleri dağılımları ise, dar gelirli %24,4, orta düzeyde %73,4, yüksek gelir ise %2,2 olduğu görülmektedir(tablo 7).Sporcuların spora başlamasını sağlayan kişi olarak en yüksek %29,1 ile beden eğitimi öğretmeni olduğu görülmektedir. Sırasıyla %24,8 ile baba, %9,8 ile anne, % 7,5 ile arkadaş olduğu saptanmıştır. Kick boks sporu yapan sporcuların spora başlamasında Beden eğitimi öğretmenin etkili olması dikkat çekicidir(tablo 8). Sporcuların spora başlamalarında beden eğitimi öğretmenlerinin ve ailenin büyük etkisi olduğu, uğraştıkları branşa ilgi duymaları önemli etkenler olduğu belirlenmiştir (Bayraktar B,ve Sunay H. (2007), Alibaz ve ark. (2006). Çalışmamız sonucunda da bulgulara paralel olarak kick bokssporcularının spora başlamalarında, beden eğitimi öğretmenin önemli bir etken olduğu saptanmıştır.Çalışmaya katılan sporcuların büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre sırasıyla, il %63,8, ilçe %26, köy ise %10,2 ile dağılım göstermektedir(tablo 9).Araştırmaya katılan sporcuların anne eğitim düzeyi, %49'u ilkököl, %21,9'u ortaokul, %22'si üniversite; baba eğitim düzeyi, %29,9'u ilkököl, %22,8'i ortaokul, %27,4'ü lise, %19,9'u üniversitedir. Sporcuların, anne ve baba eğitim düzeyinin üniversite düzeyinde düşük olduğu görülmektedir (tablo 10).Kick boks sporcularının liderlik ve davranış özelliklerinin incelendiği bir çalışmada anne baba eğitim düzeyine göre sporcuların özerklik özelliği, yapıcı düşünme özelliğinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Algül, 2019).Sporcuların sıklet dağılımları sırasıyla, % 51,4 ağır sıklet, %27 orta sıklet, %21,7 hafif sıklet olduğu görülmektedir (tablo 11).Sporcuların Kişilik Tipleri Dağılımı, %86,4 ile A tipi kişilik, %13,6 ile b tipi kişilik olduğu görülmektedir (tablo 12).Tablo 13 incelendiğinde,kişilik tipleri boyutunda cinsiyet değişkenine göre ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamıza paralel olarak, AlFuqaha ve Tobasi (2015) kişilikte cinsiyet değişkinine göre yapmış oldukları çalışmada anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kick boks sporcuları üzerine yaptığımız çalışmada çalışmamızla paralellik gösteren başka bir çalışmada Lopez ve Santelices (2012) erkek ve kadın sporcuların kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Çalışmamızın aksine Weisberg DeYoung ve Hirsh (2011) ise kişilikte cinsiyet farklılıklarını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada dışadönüklük ve uyumluluk alt boyutlarında kadın sporcuların erkek sporculara göre yüksek ortalamaya sahip olduklarını bulmuşlardır. Politik liderlik, İnsan kaynaklı liderlik, Karizmatik liderlik, ve Yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak kadın sporcuların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı

farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 13). Özdenek (2015) çalışmasında bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi çalışmasında, araştırmaya katılan takım sporcularının yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutlarında kadın sporcuların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olduğu görülmüştür. Aydın (2016) bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcuların liderlik özellikleri üzerine yaptığı çalışmasında cinsiyet değişkenine ilişkin insan kaynakları çerçevesi alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Çelik ve Sünbül (2008)'ün yapmış oldukları çalışmada ise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları görülmektedir. Literatürde yer alan; Özdenek (2015), Aydın (2016) ve Çelik ve Sünbül (2008)'ün çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir. Kadınlar erkeklere nazaran daha sosyal, çevresi ile işbirlikçi, güvenilir ve rekabetten uzak oldukları söylenebilir (Dayıcan, 2018). Kadınların erkeklere nazaran daha sosyal olması ile bu sonucun ortaya çıkabileceği yorumu getirilebilir. Bununla birlikte bazı araştırmalar çalışmamızın aksine kadınların erkeklere göre daha demokratik ve katılımcı bir liderlik tarzı benimsemelerine rağmen, aralarında önemli oranda farklılık olmadığını ifade etmişlerdir (Eagly ve Johnson, 1990).

Milli sporcu olma değişkenine göre katılımcıların kişilik tiplerine göre istatistiksel olarak farklılık yoktur. Milli sporcu olma değişkenine göre politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Milli sporcuların puan ortalamalarının milli sporcu olmayan katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür (tablo 14). Konter (2008) çalışmamızdan farklı olarak yapmış olduğu çalışmada futbolcuların ulusal takımlarda oynama sayıları ile hiçbir liderlik algısında anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır. Literatür taraması yapıldığında yaş faktörü değişkeni olarak liderlik yönelimlerine ilişkin araştırmaların az olduğu görülmektedir. Tablo 15'de görüldüğü üzere, yaş değişkenine göre kişilik tipleri alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 17 ve altı yaş katılımcıların kişilik puan ortalamaları diğer yaş guruplarına oranla düşük olduğu görülmüştür. Dayıcan (2018) masa tenisi sporcularının kişilik özellikleri ilişkisi üzerinde yaptığı çalışmada, yetişkin sporcularının tecrübeye bağlı olarak diğer bireyler ile daha etkili iletişim içerisinde olduğunu, harekete geçme düzeylerinin yüksek olduğu, aynı zamanda yetişkin sporcuların genç sporculara göre daha tecrübeli olmaları onların güvenilir, açık sözlü, sorumluluk almaları ve takım ile iş birliği içerisinde hareket etme özelliklerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Genç sporcuların takım içerisindeki etkileşim düzeyi düşük bireyler olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Ancak yaşa bağlı olarak artan deneyimin

değişken olarak kullanıldığı çalışmalara rastlanmaktadır. Dereli (2003) ile McArdle (2008) yaptıkları çalışmalarında tecrübesi ve yaşı büyük olan bireylerin diğer bireylere göre ortalamalarının yüksek olduğuna rastlanmıştır. Literatürde yer alan; Dayıcan (2018), Dereli (2003 ve McArdle (2008)' nin çalışmaları, yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Yaş değişkenine göre liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Cansoy (2015) yaptığı çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin liderlik özelliklerini incelemiş ve elde ettiği veriler sonucunda öğrencilerinin liderlik özelliklerinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığını ifade etmektedir. Tahaoğlu ve Gedikoğlu (2009) yılında öğrencilerin yaş değişkenine göre okul müdürlerinin liderlik rollerini algılamalarına yönelik çalışmasında, çalışmamızla paralel olarak yaş değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan sporcuların sıklıklarının kişilik tipleri ve liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (tablo 16). Alanyazına bakıldığında, sporcuların sıklık değişkeni olarak liderlik yönelimlerine ve kişilik özelliklerine ilişkin araştırmaların az olduğu görülmektedir.

Kişilik tipleri ile liderlik yönelimi alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yani katılımcılardan A tipi kişilik özellikleri taşıyan sporcuların politik, insan kaynaklı, karizmatik ve yapısal liderlik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir (tablo 17). Korkmaz (2006) okul yöneticilerinin liderlik tarzları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, kişilik ile liderlik yönelimleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Yine Dayıcan (2018) ise sporcuların liderlik yönelimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı çalışmada, liderlik ile kişilik yönelimleri arasında anlamlı farklılık saptamıştır.

Günümüzde başarı, fiziksel etmenlerin etkisi ve psikolojik kazanımlar ile oluşmaktadır. Çalışmamızı destekler nitelikte olan bu araştırmalar kişilik ve liderlik özellikleri ile ilgili çalışmaların artması, bu özelliklerin belirlenmesi ve geliştirilmesine katkı sağlanması açısından oldukça önemli görülmektedir. Yaptığımız bu çalışma ile alanyazına katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Araştırmacıların daha fazla ve farklı örneklem grupları ile çalışması önerilmektedir. kişilik özelliklerinin ve liderlik yönelimi araştırmaları farklı spor branşların karşılaştırılması önerilmektedir.

Dövüş sporlarında mücadele eden sporcuların kişilik özelliklerinin ve liderlik yönelimlerinin farklı spor branşlarını yapan sporcular ile karşılaştırılması önerilmektedir.

Çalışmamız spor alanında çalışacak araştırmacılar için başvuru kaynağı olacaktır.

Yapılacak diğer çalışmalarda daha büyük sayıda katılımcıya ulaşıp daha genellenebilir. Farklı değişkenlerinde etkisini liderlik ve kişilik özellikleri üzerinde inceleme yapılabilir.

Kick boks gibi diğer savunma sporlarıyla yapılacak çalışmalarla, kişilik ve Liderlik düzeylerini geliştirecek eğitimler verilebilir.

Kaynakça

- Ağlar S. (2019). Yüksek İrtifada Muay Thai Yapan Sporcuların Oksidatif Stres ve Enzim Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Akyıldız, H., (2006). Türkiye’de İstihdamın Analitik Dinamiği, Asil Yayıncılık, Birinci Baskı, Ankara.
- AlFuqaha, I. N., ve Tobasi, A. (2015). Creative Thinking of University Teachers in the Age of Intellectual Capital: Is It Affected by Personality Types and Traits? *Journal on Educational Psychology*, 9(2), 8-18.
- Alibaz, A., Gündüz, N., Şentuna, M. (2006). Türkiyede üst düzey taekwondo, karate ve kick-boks sporcularının bu spor branşına yönelmelerine teşvik eden unsurlar, yapma nedenleri ve geleceğe yönelik beklentileri, *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4:3: 91-102.
- Alogan, Y. (2002). Psikolojiye Giriş. Çeviri Arkadaş yayınları, Ankara.
- Alpman, C. (1972). Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi. Millî Eğitim Basımevi: İstanbul.
- Amatör Kick Boks Müsabaka Talimatı (AMT), (2004). Ankara.
- Atkinson, RL, Atkinson, RC, Smith, EE, Bem, DJ, & Nolen-Hoeksema, S. (2008). Hilgard'ın psikolojiye girişi. Harcourt Brace Koleji Yayıncıları
- Başer, E. (1996). Futbolda Psikoloji ve Başarı, 2. Baskı, Bağırhan Yayınevi, Ankara, s.9.
- Bayraktar, B., Sunay, H. (2007). Türkiye’de Elit Bayan Ve Erkek Voleybolcuların Spora Başlamasına Etki Eden Unsurlar ve Spordan Beklentileri, *Spor metre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2: 63-72.
- Briley, DA ve Tucker-Drob, EM (2014). Kişilik gelişiminde genetik ve çevresel süreklilik: Bir meta-analiz. *Psikolojik Bülten*, 140 (5).
- Bryman A. (1993). Charisma and Leadership in Organizations, Eighth Edition, Sage Publications, London, p.56-58
- Bucci, J., Bloom, G. A., Loughead, T. M., & Caron, J. G. (2012). Ice hockey coaches’ perceptions of athlete leadership. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24, 243–259.
- Burger, J. M. (2006). Kişilik/ Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri. Çev.: Erguvansarıoğlu, İ. D., İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Cansoy, R. (2015). Türkiye’de ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin incelenmesi. (Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Conray, D.E., Kaye, M.P. ve Coatsworth, J.D. (2006). Coaching Climates and the Destructive Effects of Mastery-Avoidance Achievement Goals on Situational Motivation, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 28, 69-92.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1988). Personality in adulthood: A six-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on the NEO Personality Inventory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 853-863.
- Cüceloğlu, D. (2002). İnsan ve Davranışı, 10. Baskı, Remzi Kitapevi: İstanbul.

- D'Intino R.S, Goldsby M.G, Houghton J.G., Neck C.P. (2007). Self-Leadership: A Process for Entrepreneurial Success. Virginia Polytechnic Institute and State University. 13(4): 105-120.
- Daniel J. Ozer and Veronica Benet-Martinez, (2006). Personality And The Prediction Of Consequential Outcomes, *Annu. Rev. Psychol.* 57:401–21.
- Dayıcan, Y. (2018). Türkiye Masa Tenisi Liglerinde Oynayan Sporcuların Liderlik Yönelimleri Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi-Sağlık Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dinh, J.E., Lord, R.G., Gardner, W.L., Meuser, J.D., Liden, R.C., & Hu, J. (2014). Leadership theory and research in the new millennium: Current theoretical trends and changing perspectives. *The Leadership Quarterly*, 25, 36-62.
- Doğan, S., Şahşn, F. (2008). “Kendi Kendine Liderlik Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 26(1): 139-164.
- Durna, U., (2005). A Tipi ve B Tipi Kişilik Yapıları ve bu Kişilik Yapılarını Etkileyen Faktörlerle İlgili Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1): s.s. 275-290.
- Dursun, M., Günay, M. ve Yenel, İ. F. (2019). Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(2),333-347.
- Eales-White, R. (2006). Devenez un Manager Performant. *L'Express Emissions*.
- Erdoğan, C., (2008). Spor Terimleri Sözlüğü. T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Eren, E., (1993). Yönetim Psikolojisi, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Eys, M., Loughhead, T. M., & Hardy, J. (2007). Athlete leadership dispersion and satisfaction in interactive sport teams. *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 281–296.
- Feist, J. (1990), *Theories of personality*. Boston: McGrawHill.
- Filiz, Z. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Spora Katılımın Değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 3*, 192-203.
- Godwin, J. L, Neck, C.P, ve Houghton, J.J. (1999). The Impact of Thought Self-Leadership on Individual Goal Performance: A Cognitive Perspective. *The Journal Of Management Development* 18 (2): 153-169.
- Gökben Çetin, N. & Beceren, E. (2007). Lider Kişilik: Gandhi . *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (5) , 111-132.
- Greg L. Stewart ve Stephen H. Courtright. (2011). “Self-Leadership: A Multilevel Review”. *Journal of Mannagement*. 37(1): 185-222.
- Gül, H. & Oktay, E., (2003). Çalışanların duygusal bağlılıklarının sağlanmasında Conger ve Kanungo'nun karizmatik lider özelliklerinin etkileri üzerine Karaman ve Aksaray Emniyet Müdürlüklerinde yapılan araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi* 17, 403-427.
- Hanin, Y. L. (Ed.). (2000). *Emotions in sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hendry, B., & Kloep, M. (2002). *Lifespan development: Resources, challenges, and risks*. London, UK: Thomson Learning.
- Horn, T.S. (2008). Coaching effectiveness in the sport domain. In T.S: Horn (Ed), *Advances in sport psychology* (3rd edition) (pp. 239-268). Champaign, IL: Human Kinetics.
- <https://www.twf.gov.tr/wushu-tarihce>.
- Johan Ormel Bertus F. Jeronimus Roman Kotov Harriette Riese Elisabeth H. Bos Benjamin Hankin Judith GM Rosmalen Albertine J. Oldehinkel, (2013). Neuroticism and common mental disorders: Meaning and utility of a complex relationship, *Clinical Psychology Review*, Volume 33, Issue 5, July, Pages 686-697.
- Karasoy, H.A. (2009). “Max Weber’de Bilim, Bilim Adamı ve Siyasi Liderlik Konusu” *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), s.499.

- Kılıçgil, E. (1998). Sosyal Çevre- Spor İlişkileri (Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama), Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Kılıç, M.N., Özbayraktar, F. ve Yücel, E. (2014). Beden Eğitimi ve Spor Tarihi. Ankara: Milli Eğitim Yayınlar.
- Kılınç, T. (1996). “Liderlikte Durumsallığın Ötesi (I): Tepkici Yaklaşımlar (Dikey İkili Bağlantı, Davranışsal Sapma Kredisi ve Atıf Kuramlarının Analizi)”, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, 24(2), ss.2.
- Konter E. (2008). Futbolcuların Ulusal Takımlarda Oynama Sayılarına Göre Liderlik Gücü Algıları, Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, V1 (2) 81-86.
- Koruç, Z., ve Bayar, P. (1989). Sporun Kişilik Üzerine Etkileri. Ankara: Sesam Arşivi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, 33.
- Küçük, V., Koç, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 10. 131-141.
- Lecci, L. B. & Magnavita, J. J. (2013). Personality theories: A scientific approach. San Diego, CA: Bridgepoint Education.
- Liebert, M.L., and Spiegler, M.D., (1998). Personality strategies and issues. (8th Edition).
- Locke E. (1999). The Essence of Leadership, Lexington Books, Seventh Edition.
- Lopez, A., ve Santelices, O. (2012). Personality characteristics of elite table tennis athletes of the Philippines: basis for a proposed recruitment program. International Journal of Table Tennis Sciences, 7, 1-4.
- Loughead, T. M., Hardy, J., & Eys, M. (2006). The nature of athlete leadership. Journal of Sport Behavior, 29, 142–158.
- Lovelace, K.J., Charles C.M. ve Jose C.A. (2007). “Work Stress and Leadership Development: The Role of Self-Leadership, Shared Leadership, Physical Fitness and Flow in Managing Demands and Increasing Job Control”. Human Resource Management Review 17: 374-387.
- Luthans, F., (1995). Organizational Behavior, 7. Baskı. İstanbul: Literatür Yayınları
- Maslow, A. H. (1970). Religions, values, and peak experiences. New York: Penguin.
- McArdle, M. (2008). Leadership Orientations Of community College Presidents And The Administrators Who Report To Them: A Frame Analysis.
- Moran, M. M., & Weiss, M. R. (2006). Peer leadership in sport: Links with friendship, peer acceptance, psychological characteristics, and athletic ability. Journal of Applied Sport Psychology, 18, 97–113.
- Mount, M. K., Barrick, M. R., Scullen, S. M. and Rounds, J. (2005). Higher-Order Dimensions of the Big Five Personality Traits and The Big Six Vocational Interest Types. Personnel Psychology, 58, 447–47.
- Northouse, P. G. (2016). Leadership: Theory and practice (7th. ed.): Sage.
- Özdemir E. (2014). Din- Spor İlişkisi (Shaolin Tapınağı Örneği), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.